

Directie obs Overvecht:

'Het dringt nu pas echt tot de leerkrachten en ouders door dat we excellent zijn.'

Het kan echt!

Een hechte band met 34 nationaliteiten

Onlangs zijn door staatssecretaris Sander Dekker de prediaten excellente school weer uitgereikt. In 2015 mogen 106 scholen zich excellent noemen. Veertig meer dan vorig jaar. Het zijn vaak 'gewone' scholen waar hard gewerkt wordt om het maximale uit de kinderen te halen. Obs Overvecht uit de gelijknamige wijk in Utrecht is zo'n school. De directeuren Nelleke Brouwer en Marije Wassenaar vertellen hoe ze dit resultaat samen met de ouders en leerkrachten bereikt hebben.

Tekst:
Frank Stienissen

Fotografie:
Shutterstock

Obs Overvecht kent 34 nationaliteiten. De meeste kinderen komen met een flinke taal- en leerachterstand binnen. Toch weet de school de kinderen van groep 8 met een gemiddelde citoscore van 535 naar de middelbare school te sturen. Nelleke Brouwer: "Dit is het tweede jaar dat we het predicaat Excellent krijgen. Vorig jaar was het team nog wat terughoudend, maar nu dringt langzaam maar zeker toch wel door dat we trots mogen zijn op wat we de afgelopen jaren bereikt hebben en dat het geen toevalstreffer is. Ook de ouders weten nu dat hun kinderen op een goede school zitten en dragen dat nu ook uit. Daar word je natuurlijk heel vrolijk van."

Gemakkelijk wordt het obs Overvecht zeker niet gemaakt. De taalachterstand en de geringe woordenschat van de leerlingen vergt veel van de leerkrachten. Nelleke: "Dus besteden we vanaf groep 1 heel veel aandacht aan het inhalen van die achterstand. We werken met de methode – eigenlijk is het meer een didactische aanpak – Met woorden in de weer van Marianne Verhallen. Hiermee leg je netwerken van woordenclusters in je hoofd aan, waardoor uiteindelijk je woordenschat heel snel groeit."

Samen oefenen

Daarnaast biedt de school ook elke week de onderbouwouders dezelfde woorden aan. De ouders weten dan precies waar de kinderen mee bezig zijn en kunnen samen oefenen. "Deze woordenschataanpak doen we van groep 1 tot en met 8," beklemtoont Nelleke, "en niet alleen bij de taallessen maar ook bij bijvoorbeeld wereldoriëntatie. Met alle leerkrachten hebben we heel strikte afspraken gemaakt over hoe we het doen en hoe vaak we het doen. En zoals met veel zaken op de OBO controleren en evalueren we dat ook. Dat werpt ontegenzeggelijk z'n vruchten af."

Intensieve, stimulerende interactie met de ouders heeft ervoor gezorgd dat de ouderparticipatie op obs Overvecht meer dan gemiddeld ontwikkeld is. Nelleke: "We gaan bijvoorbeeld met ouders naar de kinderboerderij en naar de supermarkt. Daar doen we voor hoe je heel eenvoudig een interactief gesprek met je kinderen kunt voeren over groenten of een tros bananen. Dat draagt allemaal bij aan die individuele taalvaardigheid. We geven de kinderen een recept mee naar huis en als ze daarmee bezig gaan, dan zijn ze ook weer op een heel natuurlijke, ontspannen wijze met zinnen en woorden bezig. Of een rekenbingo om thuis samen te spelen, want ook de rekenvaardigheid moet de nodige aandacht krijgen. Zelfs in de vakanties zijn er hier allerlei ouder-kindactiviteiten. Kortom, we doen er alles aan om ouders bij het leerproces te betrekken. En we hebben de stellige overtuiging dat dat een deel van ons succes verklaart."

Visie en ambitie

Beide directeuren hebben een duidelijk beeld van de ambitie van de school: enerzijds willen ze de leerlingen opvoeden tot goede burgers en anderzijds willen ze eruit



de Vreedzame School



Directeuren Nelleke Brouwer (r) en Marije Wassenaar (l)

halen wat erin zit. Marije: "Met alleen een goede communicatie en interactie met de ouder red je het niet. Ook het leerkrachtenteam moet top zijn. Daarom coachen we de leerkrachten ook heel intensief en zijn we er snel bij als een groep uit de pas loopt."

Om op een efficiënte wijze tegemoet te komen aan de ontwikkeling van de leerkrachtvaardigheden, kent de school het principe van moment coaching. Marije: "Als we bijvoorbeeld coöperatief leren meer aandacht willen geven en een leerkracht die hiermee aan de slag moet, is enigszins handelingsverlegen, dan komt een juf die daar zeer bedreven in is bij die leerkracht in de klas en geeft haar ter plaatse een aantal tips. Deze interventie werkt meestal uitstekend en het leidt ook tot eigenschap. Je gaat iets immers pas doen als je het nut ervan inziet en als je ook in staat bent om het op een eenvoudige manier toe te passen. Moment coaching is daar een mooi instrument voor. Het staat heel dicht bij de leerkrachten en is veel minder bedreigend dan wanneer wij een klassenbezoek brengen. Dan heeft zo'n juf toch het idee dat zij beoordeeld wordt."

Beide directeuren zijn zich terdege bewust van hun verantwoordelijkheid ten aanzien van het team en vragen van de leerkrachten dezelfde houding ten aanzien van de vorderingen van de kinderen. Marije: "We hebben een prima kwaliteitssysteem. Gelukkig was dat de jury ook opgevallen. We toetsen heel gestructureerd en kijken goed naar de resultaten. Bij ons weet iedereen waar hij voor verantwoordelijk is en wat hij met die gegevens moet doen. En niet onbelangrijk: bij wie je om hulp of advies kunt vragen als je het even niet weet. Uit die analyses blijkt dat we nog steeds winst kunnen boeken bij woordenschat en bij begrijpend lezen en wellicht ook bij de studievaardigheden. We denken dat meer kennis van de wereld en het aanleren van (21e-eeuwse) vaardigheden hier een enorme bijdrage aan kunnen leveren. Met de aandacht die we hiervoor hebben, willen we eveneens het eigenaarschap bij leerlingen vergroten. Natuurlijk moeten onze kinderen van ver komen en spreken ze



thuis vaak geen Nederlands, maar daar willen we ons niet achter verschuilen. We zien ook dat de kinderen geweldige vaardigheidssprongen maken en het kan gewoon altijd nog beter."

Samen met de managementteams van de vier locaties, de IB'ers, de orthopedagoog en de leerkrachten doen ze er alles aan om de leeropbrengsten nog verder te verbeteren. Toch geeft Nelleke eerlijk toe dat dat niet vanzelf gaat. "Als je alles goed monitort en je zit er bovenop, dan zie je dat je progressie boekt. Maar als we het loslaten, zie je de resultaten soms ook weer minder worden. Dan is er nog geen sprake van eigenaarschap en is er nog werk aan de winkel."

Communiceren

Eigenaarschap bij leerlingen op hun eigen leerontwikkeling vindt obs Overvecht van essentieel belang. In de midden- en bovenbouw worden daarom regelmatig werkgesprekken gevoerd. Dan kijkt de leerkracht samen met het kind naar zijn schoolresultaten, stellen ze samen de leerdoelen vast en wordt de houding en het gedrag besproken. Op ongedwongen, natuurlijke wijze leren kinderen zo te reflecteren op hun eigen handelen. Marije: "We willen heel graag weten wat hen boeit en waar hun passies en uitdagingen liggen. In deze gesprekken blijkt vrijwel altijd dat kinderen dit erg goed van zichzelf weten. De laatste jaren hebben we heel erg gezocht naar de balans tussen formeel en informeel leren. In de verlengde leertijd bieden we daarom een scala aan informele activiteiten aan, zoals koken, basketbal, techniek, muziek en dans. Dat is goed voor hun persoonlijke en sociale ontwikkeling, maar het is ook goed voor de mondelinge taalvaardigheid. Door meer balans in de dag te krijgen, gaat het leren ook gemakkelijker. Geselecteerde leerlingen die op cognitief gebied meer kunnen en willen, gaan in de wijk naar de BSA (Brede School Academie), waar ze extra aanbod aan begrijpend lezen krijgen zodat ze daardoor wellicht eerder naar havo of vwo zullen doorstromen. Op onze school hebben we ook op donderdagmiddag de leertijd uitgebreid voor een geselecteerde groep kinderen met een hoge motivatie tot leren. Het betreft hier met name kinderen die ten aanzien van hun resultaten tot de middengroep behoren. In die groepen besteden we vooral veel aandacht aan 21e-eeuwse vaardigheden als kritisch denken, debatteren, samenwerken, experimenteren. Er is een boekenclub en we hebben ontdekdozen. Maar ook begrijpend lezen en nieuwsbegrip staan op het programma. We zijn er pas mee gestart, dus het is een proeftuin, maar de eerste resultaten zijn bemoedigend. Doordat de geselecteerde kinderen hiervoor gesolliciteerd hebben en samen met hun ouders op gesprek zijn geweest om wederzijdse afspraken te maken, willen we benadrukken dat deelname niet zomaar iets is."

Vreedzame school

Toch is obs Overvecht waarschijnlijk het meest bekend als grondlegger van de Vreedzame School. Oudere leerlingen vervullen de rol van mediator als leerlingen uit lagere groepen met elkaar in de clinch liggen of als ze bijvoorbeeld gepest worden op het schoolplein. De jury was er lovend over: "Het concept Vreedzame School

'Om op een efficiënte wijze tegemoet te komen aan de ontwikkeling van de leerkrachtvaardigheden, kent de school het principe van moment coaching.'



wordt zowel binnen als buiten de school waargemaakt. Hiermee erkent de school ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid waaraan veel scholen een voorbeeld kunnen nemen." De ouders worden nadrukkelijk bij het beleid van de Vreedzame School betrokken.

Nelleke: "We vragen aan hen wat zij onder vreedzaam verstaan. Hoe ze dat op school, thuis en in de wijk zien. En het werkt, er worden Vreedzame oudertrainingen gegeven op onze vier locaties. Op een locatie heeft een aantal ouders dit schooljaar voor het eerst zelf aan andere ouders de training gegeven om de beginselen van de Vreedzame School uit te dragen. Dit was zeer succesvol."

Daarnaast laat Obs Overvecht geen mogelijkheid onbenut om de kinderen op te voeden tot democratische burgers. Er is een heuse kinderraad, waarin de stem van het kind ook echt gehoord wordt. Marije: "De kinderen hebben hier echt wat te vertellen. Er is ook een echte verkiezing en de kinderen mogen zichzelf ook echt promoten. Voor ons is dat misschien normaal, maar heel veel kinderen komen uit gezinnen waarvan de ouders zelf niet uit een democratische samenleving komen. Dus het principe democratie is voor onze kinderen niet vanzelfsprekend. Als medeopvoeders zien we het als een taak van onze school om kinderen te verbinden aan onze democratie. Vergaderen, je standpunt duidelijk maken, de voorzitter respecteren en consensus bereiken, dat is toch wel heel wat. Hoe ga je met een meningsverschil om? Kun je die mening toch respecteren, al ben je het er niet mee eens? Dat is heel leerzaam en goed voor die kinderen."

Nelleke vult aan: "Als mensen bij ons komen en hun kind in willen schrijven, zijn we heel duidelijk in wat we van de ouders verwachten. We zeggen wat wij doen en zeggen ook wat zij moeten doen. Maar het is niet altijd gemakkelijk. Zeker als er van die vreselijke dingen gebeuren zoals in Frankrijk met die aanslagen op de redacteuren van het spotprentenblad. Ook dan steken we onze kop niet in het zand, maar maken het onderwerp bespreekbaar en gaan de dialoog met de kinderen aan. Dan zijn we benieuwd hoe zij daar over denken. En wat doe je als een meisje zegt: 'Ze hebben toch die spotprenten gemaakt, dus ik vind dat het terecht is dat ze dit gedaan hebben.'? De leerkracht wist op dat moment niet zo goed hoe hij ermee om moest gaan en heeft uiteindelijk maar de vader uitgenodigd voor een gesprek. Later hoorde ik dat het een fijn gesprek was geweest." Marije: "Ik geloof dat dat ons belangrijkste, vreedzame middel is: goed contact maken en vooral de dialoog aangaan met collega's, kinderen en ouders."

Excellente prestaties

Obs Overvecht is een multiculturele school. De school herbergt kinderen uit 34 landen. De meeste leerlingen komen met een flinke taalachterstand binnen, omdat ze van huis uit geen Nederlands spreken. De jury van Excellente Scholen vindt de vorderingen die de school maakt om deze achterstanden weg te werken bewonderenswaardig. In de kernvakken liggen de scores op het landelijk gemiddelde. Vooral de actieve participatie met de ouders wordt als een sterk pluspunt gezien. Ook heel bijzonder vindt de jury de aandacht die de school besteedt aan burgerschapsvorming. De school heeft niet alleen oog voor de cognitieve vaardigheden, maar geeft ook ruim baan aan de ontwikkeling van jonge kinderen tot gelukkige mensen.